

SORAKOZÓ

HOLAŠOVICE A KÖZÉP-EURÓPAI NÉPI ÉPÍTÉSZET RITKA SZÉP PÉLDÁJA

ható, fehérre vakolt, U alakú, belső udvarral rendelkező parasztházak többnyire még a 18–19. század folyamán épültek.

1938-ban az abszolút német többségű falut a Szudéta-vidék részeként Csehszlovákiától a Német Birodalomhoz csatolták. A világhégés után a győztes csehszlovák hatalom a Beneš-dekrétumok értelmében innen is kitelepítette a német lakosságot, és Holašovice ismét elnéptelenedett, immár másodszer. Az eldugott faluban a porták nagyrészt üresen maradtak, állapotuk fokozatosan romlott. A kevés új, cseh lakos nem is építkezett, csak a meglévő épületeket renoválgatta.

A települést a teljes elfeledéstől a Smetana művéből készített operafilm, *Az eladott menyasszony*

forratása mentette meg 1972-ben. Lassanként egyre többen ismerték fel a tetszhalott falu szépségét. Míg a csehszlovák kommunista hatalom alatt sorvadozott a község, 1990-től kezdve Prága – költségeket nem kímélve –, teljeskörűen rendbehozta Holašovicét. A falu ismét benépesült, újra felépült a kápolna és a kovácsműhely. Az UNESCO 1998-ban a Világörökség része címmel honorálta a település újjászülető történelmi együttesét – mint „a közép-európai települések tökéletes állapotban és kivételes teljességben fennmaradt példája”.

Holašovice jellegzetességei a képeslapokra illően bájos parasztházak, amelyek tipikus oromzati stukkódíszítésükről is felismerhetők. A homlokzaton szinte minden esetben megjelenik az építés éve, amelyet több színben pompázó motívumok egészítenek ki. Bár e népies barokk stílus több helyen is tanulmányozható (pl.

Magyarországon a Sopronhoz közeli Fertőszéplakon), ilyen méretű műemlék együttes csak Holašovicében maradt fenn.

A széles tér közepén emelkedik a Nepomuki Szent János-kápolna karcú tornya, mellette kőkereszt, a jelenleg magánházként funkcionáló kovácsműhely és egy apró halastó. A tágas gyeper a napfényben letelepedésre csábít; a vidék csendjét valóban semmi, még egy távol berregő fűnyíró sem zavarja meg. Ugyanakkor a fő vonzerő: Holašovice nem Patyomkin-falu vagy kirakat-skanzen, hanem állandó lakossággal rendelkező, élő település. Remélhetőleg meg is marad annak...

PROHÁSZKA ZOLTÁN
A BÉCSI DIPLOMÁCIAI AKADÉMIÁN VÉGZETT, PRÁGÁBAN DOLGOZIK ELEMZŐKÉNT

RAKONCÁTLAN KORA TAVASZ

SZÖVEG: RÁZSI ANDRÁS

A meteorológiai tél február végén véget ér. Véletlenül sem szerettem volna, hogy az első mondat rímeljen! Véletlen, de az már nem, hogy időnként csatlódunk a naptár szerinti tavasz kezdetében. Ha csak átmenetileg is, márciusban a tél még gyakran visszaköszön – máskor meg már a hónap elején valódi tavaszban lehet részünk. Az elmúlt évtizedekben előfordult, hogy ekkor a napi átlaghőmérséklet $-10\text{ }^{\circ}\text{C}$ volt, és olyan is, hogy $+15\text{ }^{\circ}\text{C}$. De ha például kiragadjuk március idusát, és megnézzük a napi átlaghőmérsékleteket, láthatjuk, hogy évről évre igen nagy a változékonyság.

Persze, ha az év bármely napján vizsgáljuk az átlaghőmérsékleteket, hasonlóan nagy ingást tapasztalhatunk évről évre, de mondjuk, egy nyári $25\text{--}38\text{ }^{\circ}\text{C}$ vagy egy téli $-15\text{--}0\text{ }^{\circ}\text{C}$ hőmérséklet-különbség nyilván kevésbé tűnik fel, mint egy márciusi $-2\text{--}+12\text{ }^{\circ}\text{C}$. A magyarázat kézenfekvő: ilyenkor a hőmérséklet

átlépi a „kabátcsere”-küszöböt. $-15\text{ }^{\circ}\text{C}$ -ban ugyanúgy télikabátban indulunk el otthonról, mint $0\text{ }^{\circ}\text{C}$ környékén. Nyáron igyekszünk lenge öltözetet hordani, és ha a hőmérséklet visszaesik $25\text{ }^{\circ}\text{C}$ -ra, még nem tűrjük fel a szekrényt a meleg pulóverek után kutatva. Ugyanakkor arra pontosan emlékszünk, ha a március közepére tervezett programunk egy hóesés miatt meghiúsul – főleg, ha a következő év hasonló időszakában már tavaszikabátban koszorúzzuk meg Petőfi szobrát.

A várható tavasz első időszakára létezik egy népi megfigyelés is. Február végén van Mátyás napja, és a népi regula így szól: **„Ha Mátyás jeget talál, akkor összetöri, ha nem, akkor csinál.”**

Egy ilyen mondat hallatán világos, hogy aki megfogalmazta, jó diplomáciai érzékkel rendelkezett! Mert például nem derül ki a pontos időszak (lásd: Medárd – 40 nap), csupán valami olyasmire le-

het következtetni, hogy ha február 24-én fagy, utána valamikor a közeljövőben enyhülés várható. De ha enyhének mondható Mátyás napja, várhatóan a tél még visszaterhet a tavasz első időszakában.

Ha különválasztjuk azokat a napokat, amikor Mátyás napján fagyott, ill. amikor nem, és megvizsgáljuk, hogyan alakultak a következő két dekád átlaghőmérsékletei, érdekes eredményt kapunk. Az enyhébb Mátyás-napok után valóban van egy látványos visszaesés a napi középhőmérsékletekben, és az is egyértelműnek látszik, hogy a fagyos Mátyás-napokat a sokéves átlag szerint egy igen meredek hőmérséklet-emelkedés követi.

Ezek szerint – ha nem is jár feltétlenül „jégcsináló” hideggel az enyhe február végi időszak – számíthatunk a visszaesésre, de ilyenkor ez csak egy rövid, átmeneti időszak. És természetesen lehet örülni annak is, ha Mátyás napjára befagyott pocsolyákra ébredünk, mert utána már jó eséllyel számíthatunk gyors felmelegedésre.

RÁZSI ANDRÁS
METEOROLÓGUS, AZ ESZTERHÁZY KÁROLY EGYETEM OKTATÓJA

